

F. Rouqueville: Ταξίδια στην Ελλάδα

ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Ζώντας ανάμεσα στα ερείπια

<https://epopteia.gr/142/pouqueville-taksidia-stin-ellada/>

Μετ. Άλκη Αγγέλου περ. ΕΠΟΧΕΣ, τ. 44 Δεκέμβριος 1966

[...] Τὸ σπίτι τοῦ ἀπλοῦ καὶ σεμνοῦ φιλόσοφου, ποὺ ὑπηρετεῖ τὸν βασιλιὰ μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ πρόξενου καὶ πλουτίζει τὰ γράμματα μὲ τὶς ἀναζητήσεις του, εἶναι κτισμένο ἀπὸ τὰ ὑπολείμματα τῶν ἀνακτόρων τοῦ Περικλῆ, τῆς Ἀσπασίας καὶ τῶν οἰκοδομημάτων ποὺ ἐστόλιζαν ἄλλοτε τὴν Ἀθήνα. Οἱ τοῖχοι τῆς αὐλῆς του εἶναι στολισμένοι μὲ ἐπιτύμβιες στήλες καὶ μὲ μάρμαρα φορτωμένα ἐπιγραφές ἀφιερωμένες στοὺς ἥρωες καὶ στοὺς πολῖτες ποὺ εἶχαν φανεῖ ἄξιοι τῆς πατρίδας. Στὴν εἴσοδο τοῦ ταπεινοῦ αὐτοῦ ἄδυτου, ποὺ εἶναι γεμάτο ἀπὸ τόσα ὑπολείμματα τῆς σεπτῆς ἀρχαιότητος, παρατηρεῖ κανεὶς μιὰ σαρκοφάγο ἀπὸ λευκὸ μάρμαρο· ἡ βάση στὴν εἴσοδο, ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὴν ἐφίππευση, προσφέρει τὴν διαθήκη ἑνὸς Ἀθηναίου γιὰ τὴν διανομὴ κρασιοῦ στοὺς συμπολίτες του κατὰ τὴν γιορτὴ τῶν Παναθηναίων. Ἀριστερά, στὴν εἴσοδο τῆς αὐλῆς, βλέπει κανεὶς σ' ἓνα ὑπόβαθρο τὸ ὄνομα τοῦ Ἀνακρέοντα, τοῦ ὁποίου εἶχαν στήσει ἓνα ἄγαλμα μέσα στὴν Ἀκρόπολη. Πολὺ κοντά, ἓνας κίονας ἀπὸ πεντελικὸ μάρμαρο ὑποβαστάζει ἓνα τόσο τέλειο ἰωνικὸ κιονόκρανο, ποὺ θὰ πίστευε κανεὶς ὅτι ἔγινε μὲ κάποιο μηχανήμα. Ἡ στοὰ ἀπὸ δεξιὰ ὑποβαστάζεται ἀπὸ ἀτόφιους κέδρινους δοκοὺς ποὺ τοὺς βρῆκαν μέσα σὲ τάφους. Πάνω σὲ πλάκες ἐντοιχισμένες στὸν τοῖχο στὸν ὁποῖο στηρίζεται ἡ στοὰ αὐτή, μπορεῖ νὰ διαβάσει κανεὶς δημόσια ψηφίσματα, ἐπιθανάτιους ἀποχαιρετισμούς, ἀφιερώσεις καὶ τιμητικὲς μνεῖες γιὰ ἀνθρώπους ποὺ εἶχαν προσφέρει ξεχωριστὲς ὑπηρεσίες στὸ Κράτος.

Ἡ ἀνοικτὴ σκάλα ἀπὸ τὴν ὁποία ἀνεβαίνουμε στὰ διαμερίσματα τοῦ πρόξενου θὰ ἄξιζε μόνη τῆς μιᾶς περιγραφῆς: βλέπει κανεὶς ἐκεῖ σελίδες ὀλόκληρες ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς χαραγμένους πάνω στὸ μάρμαρο

καταλόγους, όπου οι Αθηναίοι έγραφαν τὰ χρονικά τους. Η έξωτερική στοά, τὸ ἴδιο πλούσια, εἶναι γεμάτη ἀπὸ πλήθος ἀρχαιότητες, οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι νεκρολογίες, κατάλογοι πολιτῶν καὶ ἀρχόντων• τέλος, ἕως τὰ κεραμίδια ἀκόμη ὑπάρχουν ἐπιγραφές χαραγμένες ἀπὸ τεχνίτες πρὶν ἀπὸ τὸ ψήσιμο.

Στὸ δωμάτιο πού μου παραχωρήθηκε, μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ φιλοξενούμενου καὶ τοῦ φίλου, εἶδα γύψινα ὁμοιώματα ἀπὸ ἀγάλματα πὸ εἶχαν ἀνα-καλυφθεῖ πρόσφατα στὴν Αἴγινα ἀπὸ μία ἑταιρία ἐρασιτεχνῶν, οἱ ὁποῖοι καταγίνονται μὲ τὴν ἀρχαιολογία ὁμαδικά. «Δὲν ἔχουν, μου εἶπε ὁ Fauvel, οὔτε τὴν χάρη οὔτε τὸ ὕφος τῆς Σχολῆς τοῦ Φειδία, εἶναι τέχνη ὑπεραρχαία (hyperantique) καὶ μόνο γι' αὐτὸ ἀξίζουν. Δώσαμε ὀνόματα σ' αὐτὲς τὶς διαφορετικὲς μορφές• ἔτσι βλέπετε Πάτροκλο, Αἴαντα ἢ ὁποιοδήποτε ἄλλο ἥρωα θὰ θέλατε, γιατί ἡ ἀρχαιολογία ἀφήνει εὐρὸ περιθώριο γιὰ συμπεράσματα. Ἐνα πρᾶγμα ὅμως μένει ἀναμφισβήτητο: ὅτι αὐτοὶ πὸ ἀνεκάλυψαν τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ δὲν ἔχασαν τὸν καιρὸ τους.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἐπισκεφθήκαμε τὸ ἐργαστήριο τοῦ μαίτρ. Εἶδα μέσα ἐκεῖ ἕνα γύψινο ἀνάγλυφο, πὸ τὸ προόριζε γιὰ τὸ σπουδαστήριο τοῦ Βασιλέα• ἦταν ἡ ἀναπαράσταση τῆς Ἀθήνας τοῦ Πausanias μὲ ὅλα τὰ μνημεῖα τῆς, τὶς χωροσταθμῆσεις τῆς καὶ τὶς ἀνωμαλίες τοῦ ἐδάφους. Σ' ἕνα ἄλλο κέρινο ἀνάγλυφο ἐξέτασα τὰ λιμάνια καὶ τοὺς ὄρμους τοῦ Πειραιᾶ, τοῦ Φαλήρου καὶ τῆς Μουνιχίας• οἱ ἐργασίες αὐτὲς τὸν εἶχαν ἀπασχολήσει ἀρκετὰ χρόνια. Ὁ κῆπος μέσα στὸν ὁποῖο μῆκαμε ἔπειτα ἦταν τὸ ἴδιο πλούσιος μὲ τὴν αὐλὴ τοῦ Προξενείου σὲ ἐπιτύμβιες στῆλες καὶ ἐπιγραφές. Ἐρώτησα τὸν κ. Fauvel, πὸ ἦταν τότε 62 ἐτῶν, ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν δημοσίευση τοῦ περιεχομένου τοῦ Μουσείου του. – Τὸ ἔχω σκεφθεῖ, μου ἀπάντησε. Φοβοῦμαι ὅμως μήπως θὰ τὸ σκεφθεῖ ἀκόμη γιὰ καιρὸ: «ruit hora volucris simillima somno», τοῦ ἀπάντησα. Νά, τι δὲν θέλουμε ποτὲ νὰ λάβουμε ὑπόψη μας, σὰν νὰ εἴμαστε κύριοι τοῦ χρόνου.

Μετὰ τὴν δύση τοῦ ἡλίου, μῆκα στὸ σπουδαστήριο τοῦ κ. Fauvel γιὰ νὰ ἐξετάσω τὸ χαρτοφυλάκιο μὲ τὸ πλήθος τὰ σχέδια πὸ εἶχε κάνει κατὰ τὸ διάστημα τῶν ταξιδιῶν του. Θαύμασα τὰ ἐσωτερικὰ

σχέδια ἀπὸ τὰ κυριώτερα τζαμιὰ τοῦ Καΐρου, τὰ ὁποῖα εἶχε ἀποτυπώσει πρὶν ἀπὸ τὴν ἀποστολὴ τῶν Γάλλων στὴν Αἴγυπτο: ντυμένος δερβίσης εἶχε εἰσχωρήσει σὲ μέρη ἀποσπέλαστα ἕως τότε γιὰ τοὺς χριστιανούς, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἂν τὸ εἶχε ἐπιχειρήσει, θὰ εἶχε πραγματοποιήσει μὲ ἐπιτυχία τὸ ταξίδι τῆς Μέκκας καὶ τῆς Μεδίνας. Μὲ πληροφόρησε πὼς εἶχε ἀνέβει στὴν στήλη τοῦ Πομπήιου στὴν Ἀλεξάνδρεια, στὶς 10 Αὐγούστου τοῦ 1792, καὶ ὅτι εἶχε τοποθετήσει ἐπάνω τὴν ἐπιγραφή ἀπὸ τενεκὲ χαραγμένη μὲ τὸ ζουμπά, τὴν ὁποία εἶχε ξαναβρεῖ ἐκεῖ τὸ 1798 ὁ διάσημος συνάδελφός μας Conté.

Ἔστερα περιεργαστήκαμε ἕνα πλῆθος ἀντικείμενα ποὺ εἶχαν βρεθεῖ στοὺς τάφους. Κάτω ἀπὸ τὰ μάτια μας ξαναπρόβαλε ἡ ἱστορία τῶν περασμένων αἰώνων. Εἶδα τὸν πίνακα μιᾶς γαμήλιας πομπῆς ζωγραφισμένης στὴν περιφέρεια ἐνὸς ἀγγείου, ἐργασία τῶν καλλιτεχνῶν τῆς Παραλίας• ἐπάνω σὲ ἄλλα ἀγγεῖα ἔβλεπε κανεῖς παιχνίδια, μάχες καὶ ἄρματοδρομίες.

Ἔστερα μοῦ ἔδειξε εἶδωλα, στολίδι κάποιας οἰκογενειακῆς ἐστίας• παιχνίδια γιὰ τὰ παιδιά καὶ κουδουνίστρες στολισμένες ποὺ ἀνῆκαν πιθανῶς σὲ κάποιους ἑκατόνταρχους τοῦ Σύλλα. Μοῦ ἔδειξε μία **καλὴ Θεά**, ἀντικείμενο λατρείας κάποιας κομψῆς μυημένης στὰ μυστήρια τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῶν ἱερέων τῆς Φρυγίας• οἰκιακὰ σκευὴ ἄξια μὲ τὴν ἀπλότητά τους τῆς γλυκιᾶς Μελίτης τῆς γυναίκας τοῦ Φωκίωνα• μιὰ πούδρα ποὺ ἴσως νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν τουαλέττα τῆς Ἀσπασίας καὶ ἕνα ἀνθρώπινο σαγόνι μὲ τὸν ὀβολὸ γιὰ τὸν Χάροντα σφηνωμένο ἀνάμεσα στὰ δόντια. Ἐξετάσαμε ἔστερα τὰ βάρη καὶ τὶς ὑποδιαίρέσεις τους, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ μέτρα μήκους καὶ χωρητικότητος ποὺ χρησιμοποιοῦσαν στὴν Ἀττικὴ.

[...]